

Dr. Zeynep Damla Taşkın

**MEVDUAT REHNİ
ÖZELİNDE ALACAK REHNİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	XIII
KISALTMALAR.....	XXV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM MEVDUAT KAVRAMINA VE MEVDUAT REHNİNE GENEL BİR BAKIŞ

I. Mevduat Kavramı ve Mevduat İlişkisinin Hukuki Niteliği	5
A. Klasik Mevduat Hesapları Açısından Değerlendirme.....	5
1. Mevduat Kavramı ve Olası Hukuki Nitelendirmeler	5
2. Hukuki Nitelendirme Açısından Öğretide Savunulan Görüşler ve Yargıtay Uygulaması	14
3. Kanaatimiz.....	18
B. Negatif Faiz Uygulanan Mevduat Hesapları Açısından Değerlendirme	22
1. Negatif Faiz Uygulaması	22
2. Negatif Faiz Uygulanan Mevduatlarda Hukuki Nitelik Tartışmaları.....	24
C. Hukuki Nitelemeye Bağlı Sonuçlar	28
D. Özet Değerlendirme	32
II. Mevduat Rehninin Hukuki Niteliği.....	33
A. Genel Olarak.....	33
B. Alacak Rehninin Hukuki Niteliği.....	33
C. Bankanın Borçlusu Olduğu Mevduat Üzerinde Sahip Olduğu Rehin Hakkı Açısından Değerlendirmeler ve Teminat Amaçlı Alacak Devrinden Ayrılması	40

D. Bankanın Borçlusu Olduğu Mevduat Üzerinde Sahip Olduğu Rehin Hakkının Banka Lehine Tanınmış Diğer Haklar Arasındaki Yeri.....	43
1. Mevduat Alacağı Üzerinde Takas Hakkı.....	44
a. Mevduat Alacağı Üzerinde Takas Hakkının Kullanılması Şartları	44
b. Mevduat Alacağı Üzerinde Takas Hakkının Kullanılmasının Sonuçlarının Rehin Hakkı ile Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi.....	50
c. Bankanın Kendi Borcu Üzerinde Rehin Hakkına Sahip Olmasına Takas Hakkı ile Bağlantılı Olarak Getirilen Eleştiriler	53
2. Mevduat Alacağı Üzerinde Hapis Hakkı	57
a. Türk Medeni Kanunu Hükümleri Uyarınca Hapis Hakkı.....	57
b. Kanunda Düzenlenmeyen Bir Hapis Hakkı Görünümü: Kişisel Nitelikli Hapis Hakkı.....	59
c. Sözleşmesel Nitelikte Hapis Hakkı.....	63
E. Özet Değerlendirme	64
III. Mevduat Rehnine Hakim Olan İlkeler	65
A. Rehin Hukukuna ve Mevduat Rehnine Hakim Olan İlkeler	66
1. Fer'ilik İlkesi.....	66
2. Talilik İlkesi	70
3. Rehin Yükünün Bölünmezliği İlkesi.....	71
4. Öncelik İlkesi	73
B. Rehin Hukukuna Hakim Olmakla Beraber Mevduat Rehni Açısından Sınırlı Uygulama Alanına Sahip İlkeler.....	74
1. Kamuya Açıklık İlkesi.....	74
2. İyiniyetin Korunması İlkesi.....	79
3. Belirlilik İlkesi	81
C. Özet Değerlendirme	85
IV. Rehin Konusu Mevduatın Özellikleri.....	86

A. Mevduat Alacağının Devredilebilirliği Açısından Değerlendirmeler	86
1. Genel Olarak	86
2. “Serbest Devir” Kuralı ve İstisnaları	87
3. Devir Engeline Bağlanan Hukuki Sonuçlar.....	92
B. Mevduat Alacağının Mevcudiyeti Açısından Değerlendirmeler	94
1. Genel Olarak	94
2. “Müstakbel Alacak” Kavramı ve Müstakbel Mevduat Alacağı	95
3. Müstakbel Alacaklar Üzerinde Yapılacak Tasarruf İşlemlerinin Özellikleri	97
a. Müstakbel Alacaklar Üzerinde Yapılan Tasarruflar Arasında Sıra	97
b. Müstakbel Alacağın Kaynağındaki Hukuki İlişki Üzerinde Yapılan Tasarruflarda Sıra	105
c. Kanaatimiz.....	109
aa. Müstakbel Alacak ile Alacağın Kaynağındaki Hukuki İlişki Üzerinde Yapılan Tasarruflarda Sıra	109
bb. Müstakbel Alacak Üzerinde Tasarrufta Bulunanın İflası ve Müstakbel Alacağın Haczi Durumlarında Sıra.....	114
C. Özet Değerlendirme	117

İKİNCİ BÖLÜM
MEVDUAT REHNİNİN KURULUŞU,
TEMİNAT ALTINA ALINAN VE REHİN
KONUSU ALACAKLARIN TESPİTİ VE
KAPSAMLARI

I. Alacak Rehninin Kuruluşu	119
A. Alacak Rehninin Kanun Hükmüyle Kurulması	119
1. Kanunda Sayılan Alacak Rehni Görünümlerine Örnekler	119

2. Kira Sözleşmelerinde Güvence Bedeli ve Benzer Düzenlemelere İlişkin Değerlendirmeler	121
B. Alacak Rehninin Mahkeme Kararıyla Kurulması	127
C. Alacak Rehninin Hukuki İşlem Yoluyla Kurulması	128
1. Borçlandırıcı İşlem ve Tasarruf İşleminin Tespiti	128
a. İsviçre Hukukunda Durum	129
aa. Senede Bağlanmamış Alacakların Rehni	129
bb. Senede Bağlanmış Alacakların Rehni	131
b. Türk Hukukunda Durum	132
c. Farklı Görüşlerin Değerlendirilmesi	134
aa. Görüş Farklılığının Sebebi	134
bb. “Ayni Akit” Kavramı	135
cc. Sistemlerin Birlikteliği: Ayrılık Sistemi ve Birlik Sistemi	138
aaa. Taşınmaz mülkiyetinin devri ve birlik sistemi ...	139
bbb. Birlik sisteminin diğer görünüşleri	141
ccc. Birlik sisteminin sınırlarının çizilmesi	144
dd. Bir Sistem Tercihi: Birlik Sistemi veya Ayrılık Sistemi?	146
d. Kanaatimiz	150
2. Borçlandırıcı İşlem ve Tasarruf İşlemine Ayrıntılı Bir Bakış	152
a. Borçlandırıcı İşlem: Rehin Kurma Vaadi	152
b. Tasarruf İşlemi: Rehin Sözleşmesi	155
c. Senede Bağlı Alacakların Rehninde Ek Kurucu Unsur: Senet Zilyetliğinin Devri	156
aa. Alacak Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması İçin Zilyetliğinin Devri Gereken Senetler	157
bb. Senedin Akıbetinin Rehin Hakkı Üzerindeki Etkisi	163
cc. Senet Zilyetliğinin Devrinin Kurucu Niteliğine Eleştiri	166

dd. Senet Zilyetliğinin Devrini Arayan Düzenlemenin Yorumlanmasına İlişkin Kanaatimiz.....	170
d. Üçüncü Kişi Borçluya Yapılacak İhbar.....	173
e. Tasarruf İşleminin Sebebe Bağlı Olup Olmadığı	174
D. Özet Değerlendirme	177
II. Mevduat Rehninin Kurulmasına İlişkin Özellikler	178
A. Kuruluş İşlemleri.....	178
B. Kuruluş İşlemlerine Dahil Olup Olmadığı Tartışmalı Hususlar..	180
1. Mevduat Hesap Cüzdanının Zilyetliğinin Devri.....	180
a. Öğretideki Görüşler ve Kanaatimiz.....	180
b. Mevduat Hesap Cüzdanı İbrahim'in Bankanın İyiniyeti Üzerindeki Etkisi	184
2. Rehinli Mevduat Alacağı'nın veya Alacağı'nın Bulunduğu Hesabın Bloke Edilmesi.....	187
a. Türk Hukukundaki Görüşler ve Yargıtay Uygulaması	187
b. Farklı Hukuk Sistemlerinden Örnekler	197
aa. Alman Hukuku.....	197
bb. Fransız Hukuku.....	200
c. 2002/47 Avrupa Birliği Yönergesi ve Yönerge'nin Hesabın Bloke Edilip Edilmemesine Bağlanabilecek Diğer Sonuçlar Hakkında Düşündürdükleri.....	205
C. Özet Değerlendirme	211
III. Mevduat Alacağı Üzerinde Tasarrufa Yetkili Kişinin Tespiti.....	212
A. Mevduat Alacağı Üzerinde Hukuki ve Ekonomik Hak Sahipliği Görünümleri	212
1. Mevduat Hesabı Sahibi ve Mevduat Alacaklısı Kavramları ...	212
2. Mevduat Hesabı Sahibi ve Ekonomik Hak Sahibi Kavramları	218
B. Çeşitli Mevduat Hesabı Görünümleri ve Mevduat Alacağı Üzerindeki Tasarruf Yetkisine Etkileri	222
1. Müşterek Hesap.....	222

a. Teselsüllu Müşterek Hesap.....	224
b. Teselsülsüz Müşterek Hesap	229
2. İnançlı Hesaplar	231
C. Özet Değerlendirme	232
IV. Teminat Altına Alınan ve Üzerinde Rehin Kurulan Alacakların Belirlenmesi.....	233
A. Teminat Altına Alınan Alacakların Belirlenmesi ve Güvencenin Kapsamı	233
1. Teminat Altına Alınan Alacakların Belirlenmesi.....	233
a. Öğretideki Görüşler ve Federal Mahkeme Uygulaması..	233
b. Teminat Altına Alınan Alacakların Belirlenmesinde İradelerin Uyuşması ve Kişilik Hakkına Aykırılık Arasındaki Sınır	238
c. Madoff Kararları ve İsviçre Hukukunda Rehinle Teminat Altına Alınan Alacığın Belirlenmesi Üzerindeki Etkisi	239
aa. Madoff Kararlarına Kısa Bir Bakış	240
bb. Madoff Kararları Üzerine Görüşler ve Uygulamaya Yansımaları.....	245
d. Değerlendirme	251
e. Genel İşlem Koşulu Denetimi Çerçevesinde Özellik Arz Eden Hususlar	260
2. Güvencenin Kapsamı	265
B. Üzerinde Rehin Kurulan Alacakların Belirlenmesi ve Kapsamı..	269
1. Üzerinde Rehin Kurulan Alacakların Belirlenmesi	270
a. Genel Olarak Vadesiz ve Vadeli Hesaplardaki Mevduatın Rehni.....	271
b. Müşterek Hesaplar	278
aa. Teselsüllu Müşterek Hesaplar	278
bb. Teselsülsüz Müşterek Hesaplar.....	282
c. İnançlı Hesaplar.....	282
2. Rehnin Kapsamı	289
C. Özet Değerlendirme	299

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MEVDUAT REHNİ ÇERÇEVESİNDE
ORTAYA ÇIKAN İLİŞKİLER VE BU
İLİŞKİLERDEN KAYNAKLANAN HAKLAR
İLE YÜKÜMLÜLÜKLER

- I. Rehin Kurma Vaadinden ve Kanundan Kaynaklanan İlişkilerin Birbirinden Ayrılması..... 303
- A. Rehin Kurma Vaadinden ve Kanundan Kaynaklanan İlişkilerin Birbirinden Ayrılması Gereği 303
- B. Rehin Kurma Vaadinden ve Kanundan Kaynaklanan İlişkilerin Birbirinden Ayrılması Üzerine Görüşler 306
1. Türk ve İsviçre Hukuklarında Savunulan Görüşler 306
- a. Eşyaya Bağlı Borç Etkisi Odaklı Görüşler 306
- b. Rehin Hakkının İçeriği Odaklı Görüşler 310
2. Alman Hukukunda Durum 314
- C. Sınırlı Ayni Haklarda Genel Bir Prensipten Arayış 319
1. İntifa Hakkı Özelinde Durum 319
2. Üst Hakkı Özelinde Durum 325
- a. Üst Hakkının Türk ve İsviçre Hukuklarında Ele Alınma Şekli 325
- b. Üst Hakkının Alman Hukukunda Ele Alınma Şekli 330
- c. İsviçre-Türk Hukukları ve Alman Hukuku Açısından Bir Karşılaştırma..... 332
3. Sınırlı Ayni Haklar Açısından Genel Değerlendirme..... 336
- D. Rehin Hakkından Doğan Yasal Borç İlişkisi ile Rehin Kurma Vaadinden Kaynaklanan İlişkiler ve Hükümleri 338
1. Yasal Borç İlişkisi, Tarafları ve İçeriği 338
- a. Alman Hukukunda Rehin Hükümlerinin Yasal Borç İlişkisi Açısından Değerlendirilmesi..... 339
- aa. Benimsenen Sistem ve Temelleri 339

bb. Benimsenen Sistemin Kanunlaşma Sürecine Getirilen Eleştiriler	340
b. Türk Hukukunda Rehin Hükümlerinin Yasal Borç İlişkisi Açısından Değerlendirmesi.....	345
aa. Kanundaki “Rehin Veren”/ “Rehneden” Kavramlarının Yerindeliği ve Bu Kullanımın Kanun Koyucunun Bilinçli Bir Tercihini Yansıtır Yansıtmadığı Meselesi	345
aaa. Teslime Bağlı Taşınır ve Taşınmaz Rehni Özelinde Değerlendirmeler	345
(i) TMK m. 944 Uyarınca Rehinli Alacaklının İade Yükümlülüğünün Muhatabı.....	349
(ii) TMK m. 945 Uyarınca Rehinli Alacaklının Koruma Yükümlülüğünün Muhatabı.....	351
bbb. Hak ve Alacak Rehni Özelinde Değerlendirmeler	353
bb. Alacak Rehni ile Kurulan Yasal Borç İlişkisinin İçeriğinin Tespiti ve Taraf İradeleri Çerçevesinde Değiştirilmesi.....	355
aaa. Genel Olarak.....	355
bbb. Rehinli Alacaklının Rehni Paraya Çevirme Yetkisi	356
(i) Cebri İcra Yoluyla Paraya Çevirme.....	356
(ii) Özel Yoldan Paraya Çevirme Anlaşmalarının Geçerliliği ve Lex Commissoria Anlaşmalarından Ayrılması Gereği	359
(iii) Özel Yoldan Paraya Çevirme Görünümleri.....	365
(iv) Tahsil Yetkisi Görünümünde Özel Yoldan Paraya Çevirme Yetkisi İle TMK m. 961 (2) İlişkisi	369
ccc. Alacaklının Rehinli Alacağı Yönetme Yükümlülüğü.....	374

(i)	Genel Olarak.....	374
(ii)	TMK m. 961'in Taşınmaz Rehnine İlişkin TMK m. 865 vd.'daki Düzenlemeler ile İlişkisi	375
(iii)	Özenli Yönetimin Kapsamı.....	378
(iv)	Alacağın Yönetim Düzenindeki Değişiklikler	387
ddd.	Alacaklının İfaya Yönelik Tasarruf Yetkisi Sınırlamasını Düzenleyen Anlaşmalar	392
eee.	Rehinli Alacaklıya Alt Rehin Yetkisi Verilmesinin Yasal Borç İlişkisine Müdahale Niteliğinde Olup Olmadığı Sorunu.....	395
cc.	Yasal Borç İlişkisinin Değiştirilmesine İlişkin Anlaşmaların Şekli.....	396
dd.	Yasal Borç İlişkisine Taraf Olan Rehinli Alacaklının Değişmesine İlişkin Özel Durumlar	401
2.	Rehin Veren ve Rehinli Alacaklının Rehin Kurma Vaadinden Kaynaklanan Yükümlülüklerin Tespiti	404
a.	Rehin Verenin Yükümlülükleri	404
aa.	Rehin Sözleşmesinin Kurulması	404
bb.	Üzerinde Rehin Kurulan Alacağın Varlığının Korunması	405
cc.	Üzerinde Rehin Kurulan Alacağın Değerinin Korunmasına İlişkin Bir Yükümlülüğünün Olup Olmadığı Sorunu	407
dd.	Rehin Konusu Alacağın Varlığına ve Üçüncü Kişi Borçlunun Ödeme Gücüne İlişkin Bir Garanti Sorumluluğunun Olup Olmadığı Sorunu	408
b.	Rehinli Alacaklının Yükümlülükleri	414
E.	Özet Değerlendirme	415
II.	Üçüncü Kişi Borçlunun Alacaklı ve Rehinli Alacaklı Karşısındaki Durumu.....	416
A.	Genel Olarak.....	416
B.	Rehnin Üçüncü Kişi Borçluya Bildirilmesi ve Sonuçları	417

1. Bildirimin Hukuki Niteliği ve Etkisini Doğuracağı An.....	417
a. Genel Olarak	417
b. Alacak Devrinin Borçluya Bildirilmesi: TBK m. 186 ve TBK m. 188 Düzenlemeleri Arasındaki İlişki	418
c. Alacak Rehni Açısından Değerlendirme	421
2. Bildirimin İçeriği ve Bildirimde Bulunmaya Yetkili Kişiler ...	422
a. Bildirimin İçeriği	422
b. Bildirimde Bulunmaya Yetkili Kişiler.....	422
3. Bildirime Bağlanan Sonuçlar: Üçüncü Kişi Borçlunun İleri Sürebileceği Savunmalar	423
a. Rehin Konusu Alacağın İfa veya Başka Bir Yolla Sona Erdiği ya da Maddi İçeriğinin Değiştiğine İlişkin Savunmalar	423
b. Üçüncü Kişi Borçlunun Alacaklıya Karşı Takas Hakkını Kullanması	428
c. Rehin Hakkına veya Rehinle Teminat Altına Alınan Alacağa İlişkin Savunmalar.....	431
4. Üçüncü Kişi Borçlunun İleri Süremeyeceği Savunmalar	436
a. İstisnai Olarak: Rehin Konusu Alacağın Muavaazalı Olduğuna İlişkin Savunmalar	436
b. İstisnai Olarak: Rehin Konusu Alacağın Rehnedilemeyeceğine İlişkin Savunmalar	437
C. Rehin Konusu Alacağın Ödenmesi veya Tevdi Edilmesi.....	438
1. Üçüncü Kişi Borçlu Açısından Durum	438
2. Alacaklı ve Rehinli Alacaklı Açısından Durum	444
a. Genel Olarak.....	444
b. Rehin Konusunun Vadeli Mevduat Hesabındaki Alacak Olması ve Mevduata İşleyecek Faiz Sorunu	452
D. Özet Değerlendirme	458

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
MEVDUAT REHNİNİN SONA ERMESİ İLE
REHİN KONUSU MEVDUAT VE TEMİNAT
ALTINA ALINAN ALACAĞA İLİŞKİN BAZI
ÖZEL DURUMLAR

I.	Rehin Hakkının Sona Ermesine Yol Açacak Çeşitli Durumlar	461
A.	Genel Olarak	461
B.	Rehin Konusu Mevduata Bağlı Olarak Sona Erme	462
C.	Rehnin Paraya Çevrilmesinden Kaynaklanan Durumlar	465
D.	Özet Değerlendirme	468
II.	Müstakbel Alacaklar Üzerinde Rehin Kurulması	469
A.	Genel Olarak	469
B.	Henüz Doğmamış Mevduat Alacağı Üzerinde Kurulan Rehnin Sırası	469
C.	Henüz Doğmamış Mevduat Alacağı Üzerinde Rehin Kurulması ve Tasarrufun İptali Davası	472
D.	Rehin Konusu Mevduat Tutarındaki Değişikliklerin Tasarrufun İptali Davası Üzerindeki Etkileri	479
E.	Özet Değerlendirme	481
III.	Müstakbel Alacakları Teminat Altına Alan Rehin Hakkı	482
A.	Müstakbel Alacakları Teminat Altına Alan Rehin Hakkının Sırası	483
B.	Müstakbel Alacakları Teminat Altına Alan Rehin Hakkının Etki Alanındaki Kişilerin Durumu	484
1.	Üzerinde Rehin Kurulan Alacağın Alacaklısının Durumu	486
a.	Rehinli Alacaklının Yetkilerini Kullanabileceği İlk Anın Tespiti	486
b.	Fiilen Somutlaşan Alacağın Doğup Doğmayacağı Sorunu	498
2.	Üzerinde Rehin Kurulan Alacağın Alacaklısının Borçlu Olduğu Üçüncü Kişilerin Durumu	504

a. Tatmin Edici Olmaktan Uzak Bir Teminat Türü: Art Rehin ve Art Rehinli Alacaklının Durumu.....	505
b. Rehinli Mevduatın Sahibine Karşı Takip Başlatan Takip Alacaklılarının Durumu	505
c. Teminat Altına Alınan Alacağın Bankaya Haciz Bildirildikten Sonra Fiilen Somutlaşması.....	516
C. Özet Değerlendirme	521
IV. Aşırı Teminatlandırma Meselesi ve Mevduat Rehni.....	522
SONUÇ	533
KAYNAKÇA.....	545